

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

 A kiknek előfizetésök márczius hó végével lejárt, azokat az előfizetés megújítására tisztelettel kéri a Szerkesztő.

Gondolatok — a „belső ember-“ek fizetése tárgyában.

A „de profundis“ című czikk írója által felvetett s Homolya István barátom által tovább vitatott kérdéshez, a papok és tanítók javadalmazásának kérdéséhez czélszerű lesz ha mentől többen hozzászólunk, s a megpendített eszmét a feledés fátyolával eltakarni nem engedjük.

Fájdalom a felsorolt tények igazak, „Tiszán innen,“ „Tiszán túl“ a helyzet ugyanaz, minden egyházban van elegendő számmal rozlelkű, vallástalan ember, ki a „belső emberek“-nek vagy nem fizet vagy gorombasággal füszerezett modorral hoz ocsút, kicséplést maroknyi kévéket. Betegség ez népünk lelkületén, s ha gyökeresen akarjuk orvosolni: keressük ki a kórállapot okait, s vágjuk ki az őszinteség bonczkésével.

A papok és tanítók helyett cikkemben mindenütt az egyház képviselőjét a papot fogom említeni, a kettőt fogom érteni ez egy név alatt. Kezdjük hozzá!

A papok javadalmazása körül felmerülő kellemetlenségek fő okát mellőzöm, ez maga az egyház kezdete, az alapításkori szervezkedés tökéletlen, hibás volta; rossz az alap; de évszázadok mentek át már e felett, egygyé forrt felekezeteink életével; már ezen változtatni nem lehet! Ugy tapasztaljuk mindazonáltal, hogy századunkban több a kellemetlenség, mint a megelőzőkben. Okául egy részben a nagy francia forradalom által megindított vallás ellenes áramlatot tartom; a megdöntött oltárok helyére a visszatért államrend állíthatott már új oltárokat: a miasma mindenütt megbódítá a nemzet test legnagyobb tömegét a népet, gondolkodni kezdett olyan dolgokról a minőről még miveltségének csekély fokán nem tudott gondolkodni, eszmékről hallott beszélni, a melyeket félreértett. Ily helyzetben az eddig, — az európai hűbérrendszerben, — pá-

ratlan hűségü magyar jobbágnál lassanként természeté vált a földesurat csalni s tartozásait hűtelenül róni le. A nagy szabadságharcz vívmánya a jobbágyság eltörlése rohamosan érkezett, s annyiban hamar, hogy a nép nem volt a szabadságra megérve, azt nem fogadta a nemzet jobbjai iránt való kellő hálaérzettel, a földes urak iránt való méltánylással. Mert szabaddá lett, azt hívé, hogy ő fizetni többé senkinek sem köteles, s midőn e gyakorlatias irányu ábrándból a való csakhamar felrázta, valódi gyűlölet kelt szívében mindazok iránt, kik őt ilyenmü kötelesség teljesítésére szólították fel. A „Bachkorszak“ volt a népre nézve a demoralisátió oskolája; hazudni, csalni, a ki eddig nem tudott, megtanult, megtanította a rendszer. A vallási és erkölcsi tisztaság, buzgóság minden fokozaton egyszerre hanyatlott, s magok után vonták, megsemmisítették a vallásszolgái iránt való tisztelet és kötelességek önkéntes, a szív melegéből kifolyó teljesítését. A vallásosság hanyatlásával kezdődtek meg a papi fizetések körül történő visszaélések. Hozzájárult a nép folytonos szegényedése, s ez a mi kis jó volt szívében azt is kiirtotta.

Azonban vegyük át a népről a vád egy részét magunkra; legalább egy parányi részszel mi is befolytunk a baj előidézésébe. Nincs rajtunk többé az a papias jelleg, mely elődeinket oly szépen jellemezte, s melynek a tudományban s egyszerűségben rejlő varázsa fénykört vont az evangyéliom hirdetőinek testületére. Elvilágiasodtunk, háztartásunk, környezetünk, mulatozásaink, külső belső életünk világi egyént mutat. Nem akarok azokkal vitázni, kik azt állítják, hogy az idők szelleme és követelménye megváltozott, ma egy korrallal haladó ref. lelkésznek csak a katedrában kell papnak lenni. Én az ellenkezőt állítom. A magyar ref. lelkésznek a kor tudományos és társadalmi mivelődésében nem csak hátramaradni nem szabad, de kell, hogy körében azt munkálja, előmozdítsa; de soha sem külseje, sem beszéde és tetteiben egy perczre se feledje, hogy ő mindenben egyháza és a vallásos élet virágzását tartozik esküje, — hivatása szerint előmozdítani. A ki csak a katedrában pap, annak hallgatói is csak a templomban jó keresztyének. A pietismusnak a kor ugyan ellen-

sége; de azért tessenek elhinni, hogy rajtunk egy kissé a mostaninál kegyesebb (de nem tulzott, hanem szívből jövő) „paposabb“ színezetet jó szemmel néz, s maghajlik előtte a legmaterialistikusabb gondolkozásu — hallgatónk is. Tapasztalatból mondhatom, hogy a házi isteni tisztelet előmozdítója a valódi, a benső vallásosságnak és kegyes életnek. Közülünk 50 százalékról hallgatói tudják, hogy házában lelkipásztoruk családjában estve, reggel legfőlebb a kis gyermekek imádkoznak. S ezt ne véljük valamely bagatel ügynek. A milyenek mi vagyunk: olyan; mert ha szeret: minket követ a minket hallgató, a minket mintának vett nép; legyünk mi őszintén vallásosabbak, s azzá lesz a nép, a szívből vallásos nép bizonyosan becsületesen fogja fizetni papját, tanítóját, s áldozni Isten dicsőségére, egyháza virágzására kész leend.

Méltán panaszkodhatunk a társadalomra, hogy a tudomány munkásai közt annyi év sanyaruságáért minket papokat, tanítókat (fájdalom a felsőbb tudományok avatott tanítóit a tanárokat is) díjaz, jutalmaz legmostoháiban. S mit teszünk. Fényt úzunk, magunk és azok, kik szívből hozz legközelebb állanak; fogatokban, háztartásban vetelkedünk a birtokos osztálylyal, vagy azokkal kik a vagyoni állapotban felettünk állanak, s a nép a mely mindezt látja, így gondolkozik: „minek fizetnék a papnak, többje van mint nekem!“ félre dobtuk a bibliát s a papi tudományos könyveket, ritkán talál ezekbe merülve hallgatónk s helyette szoritgatjuk az eke szarvát, belemerültünk a gazdálkodásba. Egyszerű, tisztességes, semmi feltűnő a külsőben, tisztességes gazdálkodás inkább észszel mint erővel, s közbe-közbe tanulás, önképzés: a lelkészre nézve ez az én eszményképem! „Jó fizetés, semmi munka“ így szól a paraszt példabeszéd a papról, mert úgy látja és tapasztalja. A nép nehéz munkával keresi kenyerét, lássa csak, hogy mi is fáradozunk a legnehezebb munkában — a tanulásban, önképzésben, legyen úgy mint volt régen, legyen a lelkész atyja, barátja, tanácsadója a népnek minden ügyben, bajában, ébreszszük fel benne azt a bizodalmat magunk és tudományunk, életbölcességünk iránt, a mely bizalommal járt egykor a nép papjához s meglátjuk nem fog ocsút s kicsépett kévét fizetni.

De hogy lehetünk mi az igaz vallásosság tükrei, midőn paptársaink egy része a ref. egyház hittanával szakasztott, s ily véleményének nyíltan a társas körben, sőt a szószéken is hangot ad. Minek a pap, így gondolkozik hallgatónk, ha nincs Krisztus (istensége), nincs váltság, feltámadás és örök élet! (Jó lesz néki a malum necessariumnak) az ocsú is, s úgy tesz a mint gondolja. Hogy testületünk, főleg ifjabb része elmodernesedett, sujtsa az első vád azokat, kik hűtlenek lettek az egyházhöz, mely a legszebb bizalommal — lelkészek képzésével ajándékozta meg őket, és ők mégis üszköt dobtak az ősi csendlak békés munkás

lakói közé, elernyesztették a munkakedvet; másik vád azon egyházkerületeket illeti, kik megtürik, hogy az ők díjjazásukért, az ők áldozattal alapított és most is áldozattal tartott reformált theologiai intézeteikben unitárius szellemű s elvű papok neveltetnek a helvéthivallásu egyházak számára. Az így képzettek közül nem egyet ismerek, kik mert nem akarnak olyat tanítani a népnek a mit nem hisznek, elfordultak a papi pályától, ezek a legjellemesebb ifjak közé tartoznak, vagy maradnak a pályán, mert már késő másba kezdeni. Az ilyenek lelkipásztorokodásán meglátszik a lelkesültség hiánya. (Vége köv.)

N e m k i D e m i t.

A segédlelkészek sorsa egyházkerületünkben s a teendők?

A közelmúltban többször volt hallható a panasz lelkészjelöltjeink középszerű készülsége s komoly szaktudományosságra törekvés iránti közönyössége vagy érzéketlensége ellen; olvashatánk jegyzőkönyvi megróvást a papi vizsgákat vezető küldöttség részéről, azoknak általános gyengesége felett; sőt hallanunk kellett oly, fájdalom! nem egészen igaztalan nyilatkozatot is, hogy a hittanszaki pálya asylum a gyarló tehetségeknek. És bár az ilyenű felszólamlások, megjegyzések nem hangzottak el egészen pusztában kiáltó szóként, mert ifju theologusaink — a mint legalább e Lapok hasábjain gyakrabban közzétett iskolai közleményekből itélni lehet — mostanában oly örvendetes életjelt kezdenek adni magokról, önképző egyleti tevékenységet látszanak kifejteni, melyek kivált ha buzgalmuk majd az életben sem fog lankadni, szép reményekre jogosítják prot. egyházunk jövőjét, s értelmes, munkás, edzett bajnokokat ígérnek szolgáltatni a különben is oly sok oldalról megtámadott evang. hit bástyájának: mindazáltal méltó figyelmet keltett nagynevű egyházi tudósunk nt. R. I. urnak a „Figyelmező“ mult évi októberi számában megjelent amaz, „e g y e l s z o m o r i t ó p o n t“-ja, melynek tárgyát csak e Lapokból is mindenki ösmeri (lásd e Lap mult évi foly. 419. oldalán) mert ha szinte az abban jelzett kóros állapot — mint az „Észrevételek“ n betűs szerzője is igazán mondja — nem pusztán a debreczeni főiskola hittanhallgató ifjuságán, de más főiskolák felsőbb tanulóin is kisebb-nagyobb mértékben félreismerhetlenül észlelhető; s ha szinte az sok tekintetben, ugyancsak az n betűs szerző által helyesen felhozott, s nem egy könnyen elháritható k ü l s ő é s b e l s ő okoknak tulajdonitható: annyit mégis mindenesetre eredményezett ama „pont“ megjelenése, mikép sejteti, hogy még mindig van orvosolni való, s hogy ujjolag beismerve lett az önmunkásságra szorító felsőbb vizsgák iránti kellő szigor szükségessége, s a kor és a helyzet hangosan kiáltó azon követelménye,

mely szerint a lelkészjelöltek által általában komolyabb készség, hasznavehetőbb nyelvismeret volna megszerzendő s felmutatandó.

Vajha az n betűs szerző által említett p o l i t i c o s o c i a l i s helyzetből folyt ama külső okoknak melyeknek az akkori divatos előítéletek, nemzetieskedés adának kelendőseget, mi ne estünk volna nyelvtanulás szempontjából, kiváltképeni áldozataink, kiknek felsőbb tanulói pályánk az 1860—67-diki időszakra esett!

Nem célozom újat mondani. Én csak a jelen viszonyokból szándékszem egy pár, nem is épen soha nem hallott oly adat által, melynek önként folyó consequentiája is van, felhívni ez uttal figyelmét azoknak, a kiknek a helyzet ténylegessége talán mondana valamit.

Áll tehát az, hogy a kor s helyzet kívánalmától sürgetve, hittanhallgatóink több önmunkásságnak, erősebb buvárkodásról tanuskodó szaktudományosságnak adják óhajtott jelet ezután; minden kétségen kívül van, hogy e végből a lelkészjelölteknek is szigorú, behatóbb vizsga alá kell vettetniök: ámde ebből önként következik más oldalról amaz elodázhatlan teendő is, hogy tehát egyházhatóságaink is — a mennyire módjokban és hatalmukban áll — a) több gondot fordítsanak a segédlelkészek sorsára, mint jelenben fordítanak; b) azoknak ügyerkölcsi magokviselete, mint szellemi erejük, képességek, működésök folytonos szemmel-snyilvántartása mellett érdemszerű állomásra juthatásukban — ha tiszteletben tartatik is a szabadválasztás joga — minden esetre több segédkezet, nagyobb pártolást nyujtsanak. *Facio ut facias!*

Ez által aztán elérhetnék lassanként egyrészt az, hogy nagyobb vonzerővel fogna birni a pályaválasztás pontján álló ifjura nézve, ez a most kevésre becsült s inkább csak biztossá-gáért keresett, nem pedig hajlamból, előszeretettől választott papi pálya, több kiváló tehetség lépne e térre, s valódi kedvvel, lelkesedéssel adná oda magát tanulmányainak a fiatal theologus, tudván, hogy ha vérmes reményei nem teljesülendnek is ott künn az életben alphától az ómegáig, de legalább nem lesz egészen elhagyatott; elérhetnék más részről az, hogy így az érdem talán mégis csak több esetben lenne jutalmazva, s hogy egyes nagyobb vagy miveltebb közönséggel biró egyházak, saját igényeiknek inkább megfelelő képességű egyént választhatnának lelki gondozóul, a mi pedig nem kevés befolyással lenne a napjainkban különben is eléggé megrendült, és sok helyütt nem kis részben épen az igehirdető szellemi gyengesége, visszaélései miatt megrendült vallásosság élesztésére, s a lelkészi hivatal alászállott tekintélyének emelésére.

De lássuk, hogy állnak a dolgok e tekintetben jelenleg? megadja a pályavégzett ifju az első lelkész-képességi vizsgát, nem lévén mást mit tennie, miután az u. n. academia promotiók kevés kivétellel ma már mind állandósítva vannak, — s szép reményeket táplálva kiindulandó a pályára, hogy az iskolában szerzett theologiai abstract ismereteit kiegészíthesse, megízeshesse, s érvényesíthesse a sokkal kellemesebb gyakorlati foglalkozások által s végzendőkben. Ugyde hova, merre menjen? Hova menjen az is, a ki talán már mint segédlelkész működött, de a viszonyok változtával, vagy a princípális egészsége hely-

reálltával, megszűnt szükséges lenni eddigi állomásán? Van ugyan bejelentve rendesen egynéhány concurrentia a nt. vizsgáló bizottság elé tavasszal, de hiszen ezt csak nem foglalhatja el mindenik? Elmegy tehát haza, s sorra vesz levélben minden esperestet, hogy az első alkalommal nyilandó segédlelkészi állomást sziveskednének ő neki juttatni, gondolván, hogy a sok közül majd csak eszközöl valamelyik számára egy helyet.

Tapasztalat után szólok, mert két ízben is esperesi káplán lévén, nem egy megkeresést, még pedig sokszor elkeseredett hangon irt, s távol vidékekről jött megkeresést volt szerencsém, akarom mondani, szerencsétlenségem, naplóba vezetni. Tudok esetet arra is, hogy az apostolok lován faluról-falura járt a jövendő papja, állomást, vagy csak rövid idei alkalmaztatást koldulni, ingyen, csupán kosztjáért; mind hasztalan! visszaindult ismét haza. De mit mondott otthon a szegény apa és anya magában? mert hiszen tudvalevőleg papnövendékeink nem a gazdagok, hanem az alsóbbrendű szülék gyermekei. „Imé kitanítottam nagy nehezen ezt a fiamat, s mégis csak itthon élődik nyakamon” mit mond a viszonyokat nem ismerő s könnyen gyanúsító tömeg? „Bizony! ha valamire való ember volna ez az Á. uram fia, nem lézengne itthon, hanem látna a maga dolga után stb.”

És most vegyük e talán comicusan festett, de a valósággal megegyező helyzetnek tragicus oldalát. Az odahaza hónapokig télenkedő ifjuban le van hűtve a pálya iránti kedv, lelkesedés, meg van alázva a nemes önbecsérzet, mely pedig a munkaszeretethez, előretörékvésnek leghathatósabb indoka, gyúanyaga szokott lenni. Ki ne tudná magáról, mily örömmel végeztük a gyakorlati térre fellépés alkalmával az első liturgicus teendőket, egy keresztelést, esketést, urvacsora osztást? és ha állomás hiánya miatt, a 12 iskola év bevégezése, s az ünnepélyes hangu képesítő oklevél megszerzése után is, ki van zárva a rég óhajtott szárnypróbálgatás teréről a papi kandidátus, — ennek elszomorító érzete, — pedig ez alkalommal szóba se akarom hozni az 50 frtnyi meghatározott kápláni csekély fizetést, — nem lehet, hogy irigylésre méltóvá ne tegye előtte, azon 4—5 gymn. osztályt a nagyjából megfutott napdíjas irnok sorsát, ki pusztá másolásaiért keresletnek örvend.

Imé ez-é az a kép, mely — ha kiegészítéseül hozzáadjuk még a lelkészdíjazás sok helyeni ma már meg nem állható alacsony voltát, — nem hogy a láng tehetségeket, de még a legközepszerűbbeket is magához tudná ragadni, csalogatni? Bizony — aligha!

E practicus szellemű korszakban, ha van ember, de van pálya is elég, mely több ingert nyujt a vállalkozóknak, mint a lelkészi, miért várnók be tehát ennek teljesen elparlagosodását, néptelenedését, a helyzet intő szavára nem hallgatva, összedugott kézzel? Törekedjünk megszüntetni az okot, megszünik lassanként az okozat is. A kik urai a jelennek, ne feledjék, hogy állásukból folyó kötelességeiket illetőleg, felelősök a jövőért is. Ha szent és féltett kincs előttünk prot. egyházunk evangéliumi épsége, siessünk ezt magunk után oly bajnokok kezébe tenni le, kik kétségbevonhatlan szellemi biztosítékot nyujtanak annak megőrzése iránt! szóval tétessék vonzóbbá a lelkészi pálya, melyre nézve a s z á m o s t e e n d ő k közül egyik nem kis figyelemre méltó, s a sürgösebbek közé tartozó volna: a segédlelkészek sorsára, elhelyezésére, az egyházhatóságok részéről nagyobb gondfordítás, mint mostanában, nehogy elhagyatottságukat látva, a pályaválasztás keresztutján álló tehetségesebb

ifju bármelyik uton hajlandóbb legyen elindulni, mint azon, melyet leggöröngyösebbnek lát, s melynek czéltábláján pedig e hivogató szavak volnának felírva: a z é n i g á m s z é p é s g y ö n y ö r ü s é g e s !

(Vége köv.

Szilágyi Márton,
ref. lelkész.

KÖNYVISMERTETÉS

és bírálat.

(Folytatás.)

Gyakorlati lelkészet. II-ik Füzet.

A Gy. L. II-dik Füzetét egy újévi beszéd nyitja meg Kovács Lajos laczházi s. lelkésztől. *) Alapige: Róm. VIII. 31. Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk.

A Gileád férfiai által, az efraimbeliek felismerése végett használt jelszó: sibboleth felvételének példájából röviden levezetve, az újévre általunk, megtartatásunk végett használandó jelszól mutatja fel szerző az alapigét: ha Isten velünk, kicsoda ellenünk. — Igen helyesen ez a főthéma.

Az átmenet könnyed, csak hogy az ily példának részletes feltüntetése, s az alkalmazásnál felmerülő ellentétek kiegyenlítése mulhatatlanul szükséges, kivált ezen esetben. A Gileád férfiai a magok biztosítása tekintetéből ugyan, de az efraimbeliek kijátszása céljából választották és adták ki jelszól a sibbolethet, tudván, hogy azt ezek, beszédmódjuknál fogva lágyan szibbolethnek, nem pedig mint a Gileád férfiai schibbolethnek fogják kiejteni, — nekünk pedig mindnyájunknak, egy mindnyájunkat biztosító jelszóra van szükségünk, melyet mindenkinek, még elleneinknek is tudni szabad, sőt tudni kell. — Az ily különbségeket mulhatatlanul fel kell tüntetni, ez által a példa nem hogy veszítene erejéből az alkalmazásban, sőt ez a mellett hogy a teljes tájékozottságot biztosítja, még határozottabbá is teszi, a példa felvétele által elérni célzott sikert.

A felosztás következő: ha Isten velünk, kicsoda ellenünk.

1. Családi körünkben és hivatalunk munkáiban.
2. Jó és rossz napjainkban.
3. Életünkben és halálunkban.

Látni való, hogy az egyes részek, kivált az 1-ső és 3-dik annyira általánosságban vannak megnevezve, hogy egyik a másikat kizárja; a tárgyalásban pedig az egymásmellettség elég gondnal és figyelemmel meg van tartva s helyesen keresztülvive. — Lehetőleg megtartva a részeket ez lett volna a korrektebb felosztás: ha Isten velünk, kicsoda ellenünk 1. családi és hivatali munkáinkban; 2. jó és rossz napjainkban; 3. halálunkban.

Egyébként az egész beszédet az Istenbe vetett erős hit és bizodalom s Isten törvényei megtartó és boldogító voltának mély érzete hatja át, mely felkeresve a családi és hivatali élet alapjait, fensőbb fényt derítve, ugy jó napjaink öröm-világára, mint

*) Fájdalom! e munkás szerző nem él többé közöttünk, néhány hónappal ezelőtt szólított el, legszebb korában, a pálya kezdetén, melyen — eddigi munkásságából következtetve — szép jövő várakozott reá.

rossz napjaink aggasztó bánatjelére, végre vigasztalást s bátorságot keresve és találva a halál ellenében: az Isten iránti hűségre való buzditás magaslatára emelkedik. — A részek aránya kifogástalan; nyelve egyszerűen szép, erőteljes, tiszta, megtalálva és megtartva ama sokak által nehezen fellelhető közép-utat, mely a föllengzés felleges magassága, s a nagyon is közön-ségesség konyhai alacsonyása között van.

Ugyanezen szerzőtől van felvéve IX-dik sz. a. egy Gerok Károly után irt Áldozó csőtörtőki beszéd; alapige: Márk. XVI. 14—20, melyből eme helyesen választott főthéma van kivéve: mennyei áldást hagyott nekünk földi életünk számára mennybe menetekor az Ur.

A mit az 1-ső sz. a. beszédnél, a hasonlatosságul felvett példák feldolgozásáról és alkalmazásáról mondtam, igazolja az e IX-ik sz. a. beszéd bevezetése, mely a Jákób álma példáját kellőleg részletezve, az alkalmazásban a különbségeket, s ellentéteket feltüntetve, a keresztyéni meggyőződés lelkesedésének eme nyilatkozatában találja fel, az ünnep céljához teljesen illő s minden keresettség nélküli átmenetet: mi kik ma lélekben az Olajfák hegyén állunk, melyről az eget megnyilatkozni látjuk a föld telett, mi kik egy szent eseményen örvendünk ma, mi — kik mennyei örökséget nyerünk, gazdag áldást veszünk mennybe emelkedő Urunktól: mi jogosabban mondhatjuk, mint a tűnő álomképet látott Jákób, mily szent e hely, nem más ez mint az Istennek háza és a mennyország kapuja! — Vidáman vette ismét vándorbotját kezébe Jákób, miután a mennyei lajtorját látta, mi is vidáman folytathatjuk tova vándorlásunkat, ha ama mennyei áldásra gondolunk, melyet az Ur mennybemenetelekor övének hagyott.

Ezen, számunkra örökségül hagyott mennyei áldást 4 részben nevezi meg szerző I. Igazán hinni. II. Keresztyénileg élni. III. Béketüréssel szenvedni. IV. Boldogul meghalni. — E részek ugy a mint hangzanak nem helyesek, nemcsak azért, mert a keresztyéni élethez (II-od r.) tartozik az igaz hit (I-ső r.) s a béketüréssel való szenvedés is (III. r.) hanem azért sem, mert a szöveg azon verse, mely a II. r. alapjául szolgál (elmenvén mindeszéles világra, predikáljátok az evangyéliomot minden teremtetett állatnak) stb. határozottan a Jézus szellemében való tanításról és munkálkodásról szól, s ez lett volna a II. r. helyes megnevezése. — Azonban a részek megnevezésénél a hiba kétségkívül csak elnézésből történt, a mit bizonyít a tárgyalás, mely szerint a 3 első részben a szöveg kitűnően helyes felfogással és alkalmazással van feldolgozva, s a II. r. határozottan a Jézus szellemében való tanítást és munkálkodást, nem pedig általánosságban a keresztyéni életet tárgyalja. — A IV. r. is egészen textusszerű, de ebben tárgyalás helyett csak egyes rövid jelzésekkel találkozunk, kár hogy nem részelt annyira gondban, mint a beszéd többirésze.

Mindezen hiányok nem lényegtelenek, de mégis nem oly természetűek, hogy azok miatt e beszédet bár ki is, nagy lelki élvezettel és valódi haszonnal ne olvashatná; e hiányok pótlása által pedig e beszéd valódi remek művé vált volna. — Át van az hatva a kitűnő egyházi szónok és beszédirő Gerok szellemétől, rend, következetesség, határozottság, világosság, élet, evangy. hit jellemzik; az átdolgozás magyar, nyelve tiszta, erőteljes, nincs benne sehol, — nem tudjuk a szerző vagy az átdolgozó

érdeme-e, — egyetlen egy phrázis, mely pedig Gerok beszédeiben, a sok szép elragadó költői képek és kifejezések mellett, nem ritkán előfordul.

(Folytatjuk.)

S z a b ó J á n o s ,
ref. lelkész.

B E L F Ö L D.

Még egyszer az áttérésről.*)

Én Melczer ural tartok s azt mondom, hogy igenis befo-gadandók egyházunkba a vétkes indokokból is hozzánk áttérő keresztyének; mert nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy mi protestánsok különbséget teszünk a látható és a láthatatlan egyház között. A láthatatlan egyház igenis a szenteknek egyessége vagy közössége, de a látható egyház, megtérő s meg nem tért lelkek vegyüléke, s miután a látható egyháznak feladata a kegyelem különböző eszközeivel, mennél több hivatást nevelni ama láthatatlan szent egyház részére; tehát nem szabad elzárkóznunk a hitetlenek elől; hanem igenis szent kötelességünk megragadni minden alkalmat, hogy a tévelygőket az Urnak megnyerjük. Vagy nem bizunk a szentlélek hathatóságában, szabad-e nekünk egyesek megrögzöttsége felett kétségbe esnünk, avagy hiába mondta volna-e Jézus, hogy ő eljött keresni azt a mi elveszett volt. Nem kell-e inkább örülnie a hivatásszerű lelkipásztornak, ha alkalma nyílik elveszettnek hitt lelkekre annyira hatni, hogy azok megrendüljenek az igazság szózatára, s kik tán magok sem bíztak abban, hogy valaha komolyan veendik a hitet, megújulnak szívökben s lesznek istenfélő emberek.

Én azt tartom, hogy legtöbb ember a ki könnyelműen változtatja hitét, többnyire azért teszi ezt, mivel nem ösmerte meg az igazságot, nem volt alkalma, hogy megkapassék szívet s velőt hasító isteni szózat által.

Midőn Bansell ur Moczkovcsák ur nézetének védelmére kelt, szem elől tévesztette ezen körülményt. Hiszen ha Moczkovcsák ur nézete állana, akkor ki kellene küszöbölünk egyházunk kebeléből tényleg istentelen hiveinket mind. Ez veszedelmes elv, melyet az egyház már sokszor megkeserült.

Igen én is látom abban a lelkész hivatását, hogy „harczoljon a bűn, tévelygés, farizeizmus s indifferentizmus ellen, de hol veheti jobban alkalmazásba ezen dicső hivatását a lelkész, mint a bármily okból vagy érdekből hozzánk áttértek megtérítésénél.

Sohasem érvelt gyengébben ev. lelkész, mint midőn azt mondta: „Micsoda haszna van prot. egyházunknak mind anyagi mind szellemi tekintetben az ily krypto-nazarénusokból, a kiknek hit nem kell csak olcsó vagy pláne fizetetlen pap stb.

Hát a mi célunk csak az, hogy haszna legyen egyházunknak, hát minket ne vezéreljen egyéb a hasznossági tekintetnél.

Azt meg pláne tagadom, hogy a hódításnak csil-laga letűnt. Hát akkor mire valók vagyunk, ha nem kellene folyton hódítanunk. Igenis mi Isten bajnokai vagyunk e földön, hogy az Ige az igazság fegyvereivel folyton hódítsunk, lelkeket

*) E cikkben felemlített két elv u. m. a látható és láthatatlan egyház közt különbséget kell, tenni, és az hogy a hódítás kötelemét feladni nem kell nagy figyelmet érdemel.

S z e r k.

ragadjunk ki a kárhozat örvényéből. A mely lelkész ezt nem teszi, nem hű sáfárja Urának.

Isten óvjon meg minket attól, hogy mi visszautasítsunk bár kit is, a ki hozzánk áttér.

Ez hitgőgre, hierarchicus fanatismusra vezethet.

Végül még azt jegyzem meg, hogy Moczkovcsák és Bansell urak azon elvet pártolják s hirdetik, hogy ily áttéresi ügyben a lelkész, mint az egyház képviselője önkényesen járhat el. Hát nem gondolták-e meg, hogy mennyi visszaélést követhetnek el e részben sokan a lelkészek közül. A lelkész csak azon elveknek végrehajtója, melyeket az egyház mint erkölcsi testület vall és felállít, s én tagadom, hogy az ev. egyház a Krisztus tanának elve lenne be nem fogadni a bármily okból hozzánk áttérőket, mi-helyest az a feladata, hogy a tévelygőket megtérítsük s Isten országának megnyerjük.

Mindenesetre az lenne legkívánatosabb ha mi előbb megnyernők a más valláson levőket egyházunk részére s úgy fogadnók be őket forma szerint. De mert ezen eljárás tilos, tehát be kell előbb fogadnunk a tévelygőket, s azután megtérítenünk őket. Ily hódításra nem csak hogy fel van jogositva az egyház, de erre kötelezve is van az Ur által.

W a l l e n t i n y i S a m u ,
deng. ev. lelkész.

Énekeskönyvünk.

(Vonatkozva az „Evangy. Prot. Lap“ f. é. 9-dik sz. a. „Külön-félékre.“

Bajos dolog ugyan magunkforma világiaknak ilyen egyházi tárgyba, minő egy Énekes könyv ügye, beleszólunk; mi mégis megkísértjük a beleszólást, hiszen tévedéseinkből is okulhatnak az okosabbak!

Ha nem csalatkozunk ez ügy előbb a dunamelléki vagy pesti, aztán a tiszántuli vagy debreczeni püspökségnél — superintendentia — pöndítettett meg, még pedig mindig azon főkérdéssel kapcsolatban, hogy „a zsolttárok miképen kelljen elbánni? egészben meghagyni vagy megmustrálni-e? — újra fordítani-e vagy nem? — külön sorozatba tenni-e vagy a többi énekek közé beosztani? továbbá hogy a temetés vagy halotti énekek az Énekeskönyv kiegészítő részét alkossák-e? ahhoz csatoltassanak-e?

Szabad legyen az egészet, illetőleg igénytelen nézeteinket előadnunk; — kezdjük tehát a dolgot hátuljáról! — mi a temetési énekeket, — erdélyi hitrokonaink példájára — az Énekeskönyvhöz csatolnók, mert hiszen azokat egy nehánynak kivételével a nép rendesen a templomban használja; de különben is lejárt az ideje, s nem is valami kellemes hallgató mulatság biz az, midőn háznál, uton, temetőben most meleg, majd hideg, most szél, majd eső miatt elkényszeredett hat-hét kis fiucska, egy kántor mellett virnyikol; — énekeljen itt is, ott is, meg amott is a hívó közöl kinek kedve tartja!

A zsolttárokat — föltéve, hogy a zsidó eredetit, a Maróth Kelemen és Béza Tódor francia versei, és ezeket a Szenczi Molnár Albert magyar fordítása hiven adják, — részünkről egészen megtagadjuk először: mert Molnár fordításának magyar stylja sokkal eredetibb, tisztább, egészségesebb (correct) mint minőnek a Helmezy et Compagnie által üzött nyelvújítás és szókovácslás kora óta fölnőtt újabb nemze-

dék előtt látszik; — másodsor pedig mert azon fordítás magyar reformált egyházunk történelmével s hiveink vallási fogalmaival annyira összeforrott, annak egyes kitételei, — mint hitnézeteket tolmácsolók, hiveink nyelvén oly közforgalmuakká lettek, annyira megöröködtek, hogy azokat, ép ezen nihilismusra hajlandó korszakban, — ha csak reformátusi existenciánkat önként aláadni nem akarjuk; — megbolygatni nem tanácsos, — sőt quasi sacrilegium — kitérőleg, de ide vonatkozólag hasonló nézetben vagyunk magyar bibliánkról; czélszerűbbnek látjuk Károlyi fordítását csak kijavítani, s nép nyelvébe már átment kifejezéseit nem háborgatni, mint érthetetlen szókkel s kifejezésekkel duzzadozó — új fordítással a népet a bibliától elvadásítani!

Ha mindezek ellenére a modern, a mai szabásu. műveltség a zoltárokat régi köntösükben meg nem tűrné, s megmustálást és újra fordítást követelne: mint annyi hasznos szolgálókat, és valódi érdemeket tett szent ereklyét ne vessük háládatlanul a feledékenység lomtárába: hanem — mint illik, — nemzeti vallásos kegyelettel helyezzük el- bé azokat úgy a mint vannak, — csak is a hangjegyiratnak a divó zenerendszerbe alkalmazásával — szent vallásunk muzeumába vagy pantheonába, úgy intézkedve, hogy azok örök-jövendőre a teljes biblia, — mindenesetben pedig a külön nyomatu Uj-testamentom kiadásaihoz mellékeltessek; — magokat a kiváló g a t a n d ó é s u j r a f o r d i t a n d ó zoltárokat aztán bátran lehet, s legczélszerűbb is lesz az alkalmilag berendezendő énekek k ö z é beosztani. Azt talán említeni is fölösleges, miszerint a meghagyandó Goudimele-féle francia szabásu melodiák, — szakitva amaz eddig divott szent-ivány éneke féle chorál alakzattal, — a divó zenetudomány alapján, hymnusz-szerűleg lesznek átalakítandók vagy átírandók; — (ilyen szabásu átdolgozási kísérletben a t. Szerkesztőséghez a XVI, XLII, és XLVII zoltárokat van szerencsém beküldeni), a Kántor urak itt ellenvehetik: „m i s z ü k s é g a r r a ? a n é p s o h a s e m f o g j a a z o k a t i l y e n h a n g j e g y z é s s z e r i n t é n e k e l n i .” — Hát a mostani szerint énekli-é? — Ne írjunk e szerint sem grammaticae, sem orthographice: mert a nép úgy sem beszél a szerint? — Hanem aztán a ki az átalakítás, és átdolgozás ama munkájába vág: „saepe stylum vertes,” — s hogy kívánt czélt érhesen, szükség hogy az ő vagy egyházi zene és annak sajtóságos hangnemei stb. tanulmányozásában „multa tulit fecitque, — — sudavit et alsit.”

Az aesthetice így megválogatandó, s critice így átdolgozandó Goudimele-féle (véleményünk szerint 25—30-ra tehető) melodiánk száma részint dicséreteink s halotti énekeink, — részint más felekezetek szent énekeik — részint a klasszikusabb világi sőt nemzeti dalaink szebb és jobb dallamai közül kiválogatandókkal mintegy 45, 50 legfőlebb 52-re lenne kiegészítendő; mert a nagyon sokat a nép meg sem tanulhatja, vagy ha megtanulta el is felejt; — ha például a dallamok száma 52-ben állapíttatnék, ebből h e t e n k é n t e g y - e g y e t felekezeti iskoláinkban be lehetne tanulni vagy ha vasárnapi iskoláink keletkezének: egy-egy év fordulta alatt egyszer újból gyakorlatba venni.

Összes énekeink számát (a kiválogatandó zoltár s dicséreteket s temetésieket) azon elvből, mert először: soknak sok az alja; és másodsor mert a kevesebbet a nép akár könyvnélkül megtanulhatja: 200-on fölül szaporítani nem óhajtánók.*)

*) Az ugynevezett „dicséreték” is átnézés alatt vannak, itt a

Vallásos vagy egyházi és temetési n é p é n e k e i n k - n é l élégnek tartanók a 4-től 8 sorosig terjedő verseket, versenként 40-től 60 vagy 64 szótaggal s dallam hanggal; — egy-egy éneket 5, 6 vagy legfőlebb 7 verssel; ámbár e részben Horváth Ádám és Lengyel József-féle remek művekre kivételt lehetne tenni.

Irtam nk. Turkevében 1876. márczius havában.

H a j d u L á s z l ó,
184⁸/₉ honvéd huszár főhadnagy.

Előfizetési felhívás az

„E v a n g y é l i o m i T a n u s á g”

egyházi és iskolai havi folyóiratra.

Csel. 4, 11, 12.

E folyóirat az ágost. hitvall. evang. egyház nyilvános vállástételeihez és a honi protestáns egyház autonómiáját biztosító országos alaptörvényekhez szigoruan ragaszkodni, egyházi, iskolai és egyéb közérdekeinknek szolgálatában állani akar.

Hálás elismeréssel viseltetünk ref. testvéreink hívó folyóiratai iránt. Ámde ágost. hitv. evang. egyházunk hazánkban földíratilag a reform. testvéregyházától jórészt elkülönítve s polyglott lévén, oly sebekből vérezvén, melyek fájdalmát annyira mint mi, más nem érezheti és számos oly teendőink halmozódván össze, melyek első sorban minket érdekelnek: szükségesnek tartottam oly közlönnyt alapítani, mely a specificus lutherán ügyekkel tüzetesen foglalkoznék. Symbolicus könyveinktől legkevésbé sem térve el a reformált symbolicus tanokat soha sem fogjuk megtámadni, egyéb égetően szükséges dolgunk elég lévén, — sőt inkább ref. testvéreinkkel a benső szeretetet ápolni kívánjuk. A főpásztori kegyes közleményeknek nyitva fognak állani a hasárok. A nemzetiséget az egyházban válaszfalnak el nem ismerhetjük. A valódi tudomány vívmányait tiszteljük, de a kapós szédelgéseknek, gúnynak, élcznek magát kegyelemdöfésre feladó „modern theológiát” tudománynak nem vehetjük, sőt inkább mint a nihilismus és socialismus uttörőjét az egyházat végromlásba és a lelkeket kárhozatra vivő tévelygésnek tartjuk. Személyeskedő polemikákat közölni objectiv álláspontunkból a hangméltóságáról meg nem feledkező egyházi közlönnyek lehetetlen.

Hozni fog az „E v a n g y é l i o m i T a n u s á g” értekezéseket és közleményeket a theológiának minden, a bölcsészetnek a theológiával érülköző, az egyházi igazgatásnak, tanügynek, a bel- és külmissiói tevékenységnek ágaiból; továbbá életrajzokat, szentköltészetet, könyvészetet; végre hireket a bel- és külföldi egyházakból.

Több jeles egyházi férfit van szerencsém munkatársaimként tisztelhetni. Hireket lelkesi és tanári hivatalváltozásokról, gyűlések- és értekezletekről a haza minden részéből szívesen fogadok. Néhány kitünő németországi hittudóssal és Jeruzsálemmel több évi személyes összeköttetésben állok.

N é m e t é s t ó t k ö z l e m é n y e k e t k é s z - s é g g e l f o r d i t l e a s z e r k e s z t ő s é g .

Isten segedelmével meg fog jelenni e folyóirat h a v o n -

hittani kiválnak is szemelőtt tartandók lévén, becses felhatalmazása folytán az ide vonatkozó néhány sort mellőztem. Az érdeklődésért fogadja egyházunk vitéz barátja köszönetünket.

S z e r k .

kint folyó évi juliustól kezdve. A terjedelm az előfizetők számától függ.

Előfizetési ár egész évre 3 forint, fél-évre 1 ft 50 kr.

Az előfizetési pénzek f. évi június 15-kéig beküldetni kéretnek alóírt szerkesztőhöz **Limbachon** (Pozson-megye). u. p. **Bazin**.

Limbach, 1876. évi márcziusban.

Frecska Lajos,
lelkész és egyházkerületi jegyző.

* * *

Örömmel tesszük közzé a szilárd tervezetű s hitvallásu felhívást; minél többen állunk fel az Evangyéliom védelmezésére, annál dicsőbb az és szükségesebb. Félre a szintelenséggel, határozatlan ingadozással, valljon mindenki színt, s mondja ki: akar-e Krisztusé lenni vagy nem? a tettek kora közelg, hadd lengjen fenségesen a reformáció lobogója, védjük azt minél több felől; csak a hit győzhet állandóan, hitetlenség és kétesdiség mint ideiglenes betegség tekintendő, melyből a ki ki nem gyógyul, elsorvadand.

Üdvözljük a meleg testvéries hangot lutheránus testvéreink táborából; forró szívvel viszonzunk mi is; egy a mi Urunk és fejünk, mint két testvér egyház működünk tovább is a közös ellenség ellen.

Sikert kívánunk a megindítandó új lapnak!!

Balogh Ferencz.

A nagybányai ref. egyházmegye

f. évi apr. 3, 4, 5-dik napjain Aranyosmegyesen tartott gyűlése.

April 3-kán délután a szabály szerint egyetemes lelkészi értekezlet lett volna, ha egyenlő akarat vezérelte volna a jelen volt lelkészi kart, ha a mikolai lelkészi értekezlet jegyzőkönyve felolvasása alkalmával — hosszas meddő vitakozás nem fejlődött volna ki, a mely vitakozás miatt aztán sem a szinyérváraljai, sem a krassó-kiskolcsi értekezletek jegyzőkönyveihez nem lehetett többé az idő rövidege miatt szólni, mivel az éjszaka ideje beállván — az értekezlet alkalmasabb időre elhalasztatott, némelyekre meglehet a semleges magatartás miatt örökre.

April 4-kén délelőtt elnöki megnyitó beszéd után az egyházmegyei látogatás jegyzőkönyve olvastatott fel, a közgyűlés előtt, mely jegyzőkönyvben, mint valamely tükörben tünt fel az egyházak és iskolák szellemi, anyagi élete, vagy kül-belállapota, emelkedése és hanyatlása... Délután igen kevés örvendetes, de annál leverőbb, szívet lelkét elszomorító jelenségek merültek fel. — Valóban elszomorító körülmény adta elő magát az apai ügy tárgyalásánál, midőn az ingerült egyházi tagok a templomban tartott gyűlésben oly megbotránkoztatólag viselkedtek magokat, jellemezték egymást, elfeledve a szeretet nagy parancsát. — A tanítók elhelyezése is meglehetősen zajjal ment véghez, mivel némely tanítók saját hibáik és a kor szigorubb követelése miatt, az iskolán kívül helyeztettek el. „Sokan vannak a hivatalosok, de kevesen az elválasztottak.”

Délután Czelder Márton felsőbányai lelkésztársunk, a mikolai lelkész felelőssége alatt elvált és a lelkész lakon kiadó (expeditor) által felállított postamesteri hivatalviselés ügyében

szólalt fel a gyűlés előtt, hivatkozván a 80-dik Cánorra: hogy megengedhető-e a lelkésznek egyszersmind világi hivatalt a paplakon viselni?

Az egyházmegye világi és egyházi férfiai úgy nyilatkoztak, hogy a 80-ik Cánont a korszelleme — az időhöz, helyzethez és körülményhez képest annyira átídomította vagy szelidítette, miszerint ma már a lelkészek és tanítók is egyszersmind állampolgárok, és az egész világon viselnek különféle világi hivatalokat, minő például: országos képviselőség, ügynökség, orvosi minőség, postamesterség stb.*) mindazáltal elhatározatott, hogy ezen ügy az egyházkerületi gyűlés eleibe is fölterjesztetik.

April 5-kén délelőtt felolvasatott és tárgyalatott véleményadás végett a f. t. egyházkerületi küldöttség javaslata az államségély tárgyában. Sok oldalú megvitatás folytán, szavazat-többséggel véleményeztetett: miszerint a 24,000 frt államségélyből 4000 frt adassék ki a debreczeni főiskola javára mindaddig, míg a megajánlt 10 év a kezdettől fogva le nem jár, a 20,000 frt pedig aránylagosan osztassék ki eredeti céljára, a jelen nyomor enyhítésére a szegény egyházak és belhivatalnokok javára az eddigi gyakorlat szerint a 13 egyházmegyében. — A nagybányai egyházmegyének adassék ki az ő illető része, hogy maga ossza ki, vagy tartsa vissza. — Szerintem legcél-szerűbb az eddigi gyakorlatnál maradni.

Bodnár János.

Lehet-e egyszerre lelkészi és polgári hivatalt viselni?

Tegnapelőtt april 4-kén a nagybányai egyházmegye Aranyos Medgyesen tartott közgyűlésén, e kérdés merült fel s hoztatott is ez érdemben határozat.

Az ok ez. A mikolai, egyházmegyénkben elsőrendű 938 lelket számláló egyház lelkésze, családi körülményei miatt, felvállalta a postamesterséget, felesküdt, s a postahivatalt a lelkészi lakon felállította.

E köztudomásu de szokatlan hivatal vállalást, nem lehetett, nem volt szabad szó nélkül hagynunk. Nem csak azért, mert a még érvényben álló LXXX kánon lelkésznek polgári hivatal viselést meg nem enged, de mert a lelkészi hivatal jellemével és feladatával az hogy a lelkész postamester is legyen: ellenkezik. Az ez érdekbéli felszólaló, kérte az egyh. megyei gyűlést, hogy a mikolai postamesterség alkalmából, mondaná ki határozatilag először is, hogy a mikolai lelkészi lakról a postamesteri hivatal elvittessék; továbbá jövőre a kebelében lelkésznek sem postamesterséget, sem biztosító-társulati ügynökséget, általán polgári hivatalviselést s ilyennemű megbízásokat elfogadni s viselni meg nem enged.

Mint érdekeltnek s a gyűlés tagjának nem lehet feladatom az ezen felszólalásra történtek elsorolása. Elég csak annyit megemlítenem, hogy a felszólalás egyetlen támogató szóban nem részesült. Ellenben hangzott a már elkészített válasz, bár mindenik lelkész, felszólalót sem véve ki, egyszersmind postamester is lehetne. Hát fináncbiztos miért ne? hisz az is fontos államhivatal. Protestáns keresztyén lelkésztől vagy lelkészeiktől a lelkészi hivatalról mily nyilatkozat az ilyen; nem szükség monda-

*) Mindez a lelkészi hivatal nagy hátrányára levén kórállapotnak tekinthető s így abból kiindulni nem tanácsos!

Szerk.

nom. A legszegényebb bizonyítvány ez magunkról magunk ellen. Azt mondják, ha kánon van is arra, hogy lelkésznek a polg. hivatalokba avatkozni stb. nem lehet, az a kánon már elavult, hiszen épen abban van, hogy tánczolni stb. nem szabad, ki tartaná azt meg?*) Mondja ki az egyházmegyei gyűlés, hogy a LXXX. kánon elavult lévén a postamesterséget s más polgári tisztességek hivatal viselését a lelkészi hivatallal nem tart összehajthatatlannak. — Azonban mint elvi kérdést felszólaló megnyugtatóására felterjeszti az egyh. ker. közgyűléshez kellő tudomás s helybenhagyás végett; — a postamesteri hivatal helyiségét a parochiáról elrendelvé.

Tisztelt férfiai a tiszántuli egyh. kerületnek! Imé az alkalom egy határozat hozatalra, melyet az újabb időben nélkülöz a magyar prot. egyház. Alkalom nyílt kimondani, hogy ha a kánon betűje, kifejezései elévültek is, de a szellem, mely azokban ma is ugyan az. A lelkész nem lehet más mint lelkész, a lelkiek sáfára, a Jézus Krisztus evangyéliomának hirdetője akár orthodox, akár modern nézet és felfogás szerint.

Miután e tárgyról ha az Ur akarandja és élünk, más alkalommal részletesebben irhatunk: most csak ajánlom a nagybányai egyh. megye határozatát a főt. tiszántuli egyh. kerület olyan intézkedésébe, mely utját vágja a lelkészi tekintély tovább hanyatlásának s eszméltesse a kor népszerűsége haszonvadászátára hajló lelkészeket, hogy ők csak akkor viselhetnek polgári hivatalt, postamesterséget, ügynökséget, fináncz-biztosságot, még országgyűlési képviselőséget is, ha előbb a szerény prot. lelkészi állomásról lemondottak, s ezt azoknak hagyják, a kik nem csak az oneledelért munkálkodnak mely elvész, hanem kiváltképen az oneledelért, mely megmarad mind örökké!

Czelder Márton.

Nyílt kérdés

Főtisztelendő és Nagyságos Török Pál
superintendens urhoz.

A nagyörösi tanító képezdénél Dr. Kiss Áron ur távoztával egy tanári állomás megüresedett s az a tiszántuli superintendentiából Kiss Kálmán mándi lelkész urral helyettesített s reménylhetők, hogy véglegesen meg leend erősítve, másként az illető biztos állását nem hagyta volna el.

Kérem főtisztelendő urat, hogy mi a dunamelléki superintendentiában lévő ifjak, hol találjunk pártfogást, ha egyházkerületünkben ily mellőztetést látunk. Vagy Kiss Kálmán ur tudománya felülmulja a dunamelléki egyh. kerületben levő tanult egyéneket?

Egy okl. tanár.

K Ö N Y V É S Z E T.

Magyar Protestáns egyház és iskolai Figyelmező. Szerkeszti és kiadja Révész Imre VII.

*) Megtartja a komoly s állásának színvonalán magát öntudatosan tartó lelképásztor, külföldön mindenütt, s nálunk is; és helyesen cselekszik!

S z e r k.

évf. IV. és V-dik füzet, 1876, április és május, Debreczen, 8 r. 161—232. Előfizetési ára 1 évre 4 frt. — E kettős füzet tartalma I. A theologiai fakultások az olasz parlament előtt, Bokor József. II. Három világnézet a halhatatlanságról, ZsigmondSándor; III. A helvét ref. egyház mostani alkotmánya (vége) Révész Imre; IV. Egyháztörténelmi tárcza 4 okmány Thaly Kálmán, Czelder Márton, Hajdu László és a Szerkesztőtől. V. Egyházi Krónika Európa 4 államából. VI. Különféle; itt kiváló fontosságú e czimű „A modern a tyafia k legujabb ije del me“ Révész Imrétől felelet Farkas J. támadására, melyet „Rabies“ cikkecske alatt a mi Lapunk is jelzett. VII. Könyvészet.

Elemi latin nyelvtan középiskolák alsó osztályai számára készítette Békési Gyula gymn. tanár, Debreczen, ifj. Csáthy Károly, 1876. Sr. VII+164 l. A nyelvtudomány legújabb fejlődése alapján nyugvó tanmód kiváncsi szerént van szerkesztve e jeles tankönyv; ez tudat és gondolkodás tárgyává dolgozza fel a nyelvet, nem mint az eddigi modor, csak emlékezet tárgygyá, mely könnyen elhalványulhat. — Üdvözljük a fiatal szerzőt!

K Ü L Ö N F É L E K.

Medgyaszai Imre ügyvéd, városi képviselő, egyháztanácsos s a debreczeni h. h. egyháznak több éven át hű és buzgó algondnoka apr. 5. életének 61. évében elhalt. A város értelmiségének méltán nagy részvételével temettetett el. Áldás és béke az elhunytak!

Albertfalva községe a dühöngő árvíz miatt romban hever, uem maradt meg egy ház, nem az iskola s inaterem, nem a tanítói s lelkészi lak, mindez pusztá rom, a lakosok csolnakokon alig menekülhettek. Ezt s még többeket írja elmenekült lelkész barátunk. A debreczeni h. h. egyház püspök ur felhívása folytán 30 frttal járult a lelkész segélyére. Egyházmegyeileg is lépés teendő ez elpusztult egyház, lelkésze és tanítója felsegélésére. Bár a munkás szeretet minél előbb és többekben nyilatkoznék említett szenvedő feleinek javára!

Hadház. Apr. 6-kán tartatott itt meg Dr. Földy János természettudós és irodalmunk egyik úttörője halálának 75 éves fordulónapja a városi lakosság, s vidék részvételével. A régi temetőben az emlékbeszédet, melynek magyassága és magyaros zamata mindenkit táplált, — a helybeli lelkész n. t. Bartha Mihály olvasta. A debreczeni kollégium énekkara kiváló sikerrel működött közre; magát a kollégiumot 6 tanár képviselte az ünnepélyen. Hadház egyik drága kincse: országra szóló szép templomában a vendégek meghallgatták a hatalmas orgonát is. Az esteli társas összejövetel jövedelme a siremlék állításra fordítottatik.

Mélius - Emlék. Márk Ferencz Edinburgból visszatért lelkészjelölt hozott 3 jeles skót hölgytől 2 font sterling (23 frt.) adományt Mélius szobrára, mely kegyes apomány az egyházi pénztárba beszolgáltatott. Az adakozók Buchanan Janka k. a.; Duncan Morvison urbólgy, és Macdonald Jánosné asszonyság. A debreczeni h. h. egyház pénztári kezelése alatt ez év elején a Mélius siremlék tőkétéje 697 ft 8 krt, a Mélius szobor tőkétéje 312 frt 61 krt tett, ez utóbbihoz jön most a lelkes skót hölgyek beces adománya.

T Á R C Z A.

Merengés a temetőben.

„Hiszem testünknek feltámadását, és az örök életet . . .“

Apostoli hitforma.

Sirhalmok közt bolyongok olykor én,
Hol annyi szív, s kihült kebel pihen,
Hol őszi szél panaszkodik, s keserg . . .
Zokogva sir, a multak romjain.
A bú fölött panaszkodót pedig
Meghallgatom lelkemnek ez gyönyör! . . .
Egy őszi nap setétedő felén
Soká borongtam mult emlékivel
Egy drága lénynek sirja orminál
Ölembe fák megsárgult lombja hullt,
A tájon ült borongó hervadás . . .
Tünődtem ott . . . merengtem, nem soká
Csendült egy hang, . . . tüstént felébredék,
S attól mit láttam fázom még ma is.
Kopár siron didergett reszketőn
Szikár, de rőt, és összetört alak
S e rüt rongyváz beszélt felém emigy:
„Ifju! beszélj, itt lelked mért mereng?
A multakon könyezni nincsen ok?!“
Szünt a beszéd, „Ki vagy te, kérdezem?“
„Ösmersz talán?“ „hitemre nem!“ „se baj
Ismerj meg im, . . . úgy hívnek K é t k e d é s
Hát azt ki ott egy siron térdepel
S kis angyalok repülik őt körül, . . .
Fején myrtus, vállán meg hó palást
Kezét buzgón imára kulcsolá . . .
Isméred-é? beszélj“ . . . szólék: „igen!
Óh a Hit ő! . . . ő bennem is lakik“ . . .
„Benned lakik? . . . csodálkozom azon
Hogy ifju kebled befogadja őt . . .
Csodálkozom hogy őt te ismered . . .
Mig engemet eddig nem ismerél
E n g e m, k i n a g y h a t a l m a k k a l r o k o n,
Egyik nagy ősom rettegett n a g y ú r
Milljó szívet a reszketés fog el
A merre jár, — H a l á l becses neve.
Előtte trón, bibor, fény porba hull . . .
Ő gondolat-pont lét, s nem lét között.
A másik ősz rokon felemnek is
Hatalma nagy magas körökben él
H i t e t l e n s é g családi szép neve.
Semmit se hisz, azt vallja legföllebb
A mit kezével ér, szemével lát.
Hármónk között legtöbb ész nála van,
Nem tépelődik, égő szomja nincs,

Legtöbb dologban véle tartok én.
T u d á s, h i v é s csak látszat és mese
Ónsúlyú hinni ezt: f e l t á m a d u n k
A más világról mondd: ki jött elő?
Hogy elbeszélje „o t t t u l n a n m i v a n?“
Dicső korunk vezér Korszelleme
Az ily m e s é k r e: — nagy kacajba jő . . .
Az élet csak tündöklő buborék
A sors e gyerkőcz játszadoz vele,
Szétpattan egyszer, s azzal vége van.
Az ember él; egyik tanul sokat . . .
Másik henyél, csal, orz, ez áldozik;
A harmadik fut: kincs, kéj, élv után . . .
Felelj: a b a l g a hát mit ér vele?!
Meghal! . . . s tüstént kincs, kéjnek vége van.
„K i s z é p, k i r ú t v o l t m o s t e g y f o r m a p o r“ . . .
Ki hisz, ki nem hisz, egyre megy vele!
Ki ád, ki húz, az egyformán d e r é k;
És porba tér . . . s ö r ö k r e e l p i h e n“ . . .
— Emigy beszélt az ő r ü l t K é t k e d é s,
Midőn tagadta, hogy az I g e t e s t t é l ő n,
S hogy Isten és ember Jézusban egy:
Megrendülék . . . nagyot dörrent az ég,
Nagy csattanással villám sujta le . . .
Az égi úr csak úgy kongott belé! . . .
A K é t k e d é s elillant hirtelen,
Felhők között az Isten tünt elő,
S h i t e m világa lángra gyuladott;
Erőt vevén szivemből omla szó:
El innen el! . . . pokolnak fajzati
Sátán ne bánts! el félre gyöngye É s z?
Fattyu szülöttje: örült K é t k e d é s! . . .
Mit háborogsz te agyvelők között?! . . .
A gyöngye m b e r t mit kinzod te sz ö r n y
Istent, jövőt akarván zúzni szét?
Te kétkedel? — az ember, irva van:
„Tudásra törpe, és vakságra nagy“ . . .
Az ember h i n n i van teremtvé csak,
S Istent imádni; célja semmi más! . . .
Borulj porig, te gyarló gyöngye lény
H i g y j é s r e m é l j, tégy jót kivel-kivel,
Reád amott az égben pálma vár.
„Az ember lelke mint az Isten él!“
A z o r d h a l á l megtörve, gyözve már
Fulánkja nincs: mert lesz F e l t á m a d á s! . . .
A sirtetőn derengő fény-világ
Szébb lét ölén „majd új életre kél“
Ki hisz, remél a mennyben i d v e z ü l;
A hol örök tavasz virul, s szentünk
Könnyet nem ejt; — nincs szenvedés, s panasz
„Hol hervadást nem lát a koszoru,
Mit Isten a hívők fejére tész!“ . . . *)

Ó-apáthi, 1875. szept. 2.

K ó s a E d e.

*) Tompa M.

H u s v é t k o r.

(Márk XVI.)

A bajnoknak vére folyik,
Tövis korona fején,
Éles szegek kezét lábát
Vérzik a kin reggelén . . .
Látja bánatos lelkem őt . . .
S segélyére nem mehet:
Jézusom ott a keresztfán
Iszsza a kinos kelyhet . . .
És ajkiról e szózat kél:
„Atyám! bocsáss meg nekik . . .“
S az ártatlan Idvezítő
Lelke visszaköltözik,
Vissza oda, a honnan jött,
A mennyei atyához; —
Elkinzott t e s t é t leteszik
A föld néma porához . . .
S i r b a n n y u g s z i k, — de a nap kél
Dús aransugárral . . .
Hivő női lelkek jönnek
A szív ajándékival;
Hogy, a kit hiven szerettek,
A kit lelkök hön imád,
Megkenve drága kenettel, —
L e g y ő z z e s i r h a t a l m á t . . .
Gyenge szívök fél, aggódik: . . .
„Óh az uj sir nagy követ
Ki távolítja el nekünk,
Hogy lássuk drága testét?“
S néma sirból angyali hang
Az elhalóknak felel:
„Ne féljete! Jézustok él,
Támadjatok ti is fel.“
Üres a sir, nincs ő benne:
H a l o t t i b ó l f e l t á m a d t . . .
I s t e n f i a s ö t é t s i r b a n
Porladozni nem maradt —
Nem volt szívében bűn, vétek,
Nem ajakán álnokság,
Azért leve osztályrésze
A büntelen menyország . . .
De még negyven napig járt, hogy
H i g y j e z t m i n d e n k e b e l :
„Ne féljete! Jézustok él —
Támadjatok ti is fel!“
Ámde aztán égbe méne
A z i s t e n i j ó p á s z t o r . . .
S a h i v ő s z i v m e g s z a k a d t á n ,
Hogy ha vérzi kinostor? . . .
Beborul tán mind örökre
Egünk kék láthatára,
Ha sóhajjal, hő imával
Nézünk az ég urára? . . .

A fergeteget a b é k e
S z i v á r v á n y a v á l t j a f e l . . .
„Ne féljete! Jézustok él,
Támadjatok ti is fel!“
Támadjatok fel szunnyadók,
Kik nem tesztek elég jót:
A szeretet műveivel
Építétek a közjót! . . .
Család, egyház, társadalom
Hazánk és emberiség
Tettre hívnek mindnyájunkat,
Tenni való van elég . . .
Tenni lehet gyengének is,
T e n n i m i n d e n k i n e k k e l l :
„Ne féljete! Jézustok él,
Támadjatok ti is fel!“
Sötét éjszaka borít el?
Bűnök fertője övez?
Nem mertek égre tekintni,
S a r e t t e g é s e l ő v e s z ? . . .
B á n j á t o k m e g v é t k e i t e k , —
Javuljon meg a kebel:
„Ne féljete! Jézustok él,
Támadjatok ti is fel!“
Elhagyott talán a remény?
Nem biztok szebb jövőben?
A világ önző, anyagi . . .
Vallásunk veszendőben?
M i i s t e n i g é j é n é p ü l t ,
N e m v e s z h e t a z s o h a e l . . .
„Ne féljete! Jézustok él,
Egyházát támasztja fel!“
Féltitek a drága hazát,
Mely ápol és eltakar? . . .
Áldólag van kiterjesztve
Felette az erős kar . . .
Isten védi jók hazáját,
I s t e n n e l c s a k g y ő z n i k e l l :
„Ne féljete! Jézustok él,
A haza támadjon fel!“
S mégis mindennek vége lesz . . .
Elhagynak: szüle s gyermek,
Testvér és a hű barátok . . .
Mind, mind pihenni mennek . . .
Végórák ütését én is
Hallom jövő kódén át . . .
S akkor minden oly csendes lesz . . .
Csak egy hang szól, s v i g a s z t á d :
„Meglátod az égben őket . . .
E r e m é n y n e h a g y j o n e l :
N e f é l j s z o l g á m , h o l J é z u s é l :
T e i s o d a — t á m a d s z f e l l ! “

Acsán, 1876. Márczius 20-kán.

M e l c z e r G y u l a .

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.